

תהלים Psalms Chapter 25

א לָדוֹד: אֵלֶיךָ יְהוָה, נַפְשִׁי אֲשָׂא.

1 [A Psalm] of David. Unto Thee, O LORD, do I lift up my soul.

ב אֱלֹהֵי--בְּךָ בִּטַּחְתִּי, אֶל--אֲבוֹשָׁה; אֶל--יַעֲלֹצוּ אוֹיְבֵי לִי.

2 O my God, in Thee have I trusted, let me not be ashamed; let not mine enemies triumph over me.

ג גַּם כָּל-קוֹיֵךְ, לֹא יִבְשׁוּ; יִבְשׁוּ, הַבּוֹגְדִים רִיקָם.

3 Yea, none that wait for Thee shall be ashamed; they shall be ashamed that deal treacherously without cause.

ד דַּרְכֶיךָ יְהוָה, הוֹדִיעֵנִי; אַרְחוֹתֶיךָ לִמְדֵנִי.

4 Show me Thy ways, O LORD; teach me Thy paths.

ה הַדְרִיכֵנִי בְּאֱמֶתְךָ, וּלְמִדְנִי-- כִּי-אַתָּה, אֱלֹהֵי יִשְׁעִי; אוֹתָךְ קוֹיֹתִי, כָּל-הַיּוֹם.

5 Guide me in Thy truth, and teach me; for Thou art the God of my salvation; {N} for Thee do I wait all the day.

ו זְכוֹר-רַחֲמֶיךָ יְהוָה, וְחַסְדֶיךָ: כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה.

6 Remember, O LORD, Thy compassions and Thy mercies; for they have been from of old.

ז חַטָּאוֹת נְעוּרַי, וּפְשָׁעַי-- אֶל-תִּזְכֹּר:

כַּחַסְדְּךָ זְכוֹר-לִי-אַתָּה-- לְמַעַן טוֹבֶךָ יְהוָה.

7 Remember not the sins of my youth, nor my transgressions; {N} according to Thy mercy remember Thou me, for Thy goodness' sake, O LORD.

ח טוֹב-וְיָשָׁר יְהוָה; עַל-כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בְּדַרְךָ.

8 Good and upright is the LORD; therefore doth He instruct sinners in the way.

ט יִדְרֹךְ עֲנוּיִם, בְּמִשְׁפָּט; וַיִּלְמַד עֲנוּיִם דֶּרֶכּוֹ.

9 He guideth the humble in justice; and He teacheth the humble His way.

י כָּל-אַרְחוֹת יְהוָה, חֶסֶד וְאֱמֶת-- לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ, וְעֵדוּתָיו.

10 All the paths of the LORD are mercy and truth unto such as keep His covenant and His testimonies.

יא לְמַעַן-שְׁמֶךָ יְהוָה; וְסַלַּחְתָּ לַעֲוֹנִי, כִּי רַב-הוּא.

11 For Thy name's sake, O LORD, pardon mine iniquity, for it is great.

יב מִי־זֶה הָאִישׁ, יֵרָא יְהוָה-- יוֹרְנוּ, בְּדֶרֶךְ יִבְחָר.

12 What man is he that feareth the LORD? Him will He instruct in the way that he should choose.

יג נַפְשׁוֹ, בְּטוֹב תָּלִין; וְחָרְעוּ, יִירַשׁ אָרֶץ.

13 His soul shall abide in prosperity; and his seed shall inherit the land.

יד סוֹד יְהוָה, לִירְאָיו; וּבְרִיתוֹ, לַהוֹדִיעִם.

14 The counsel of the LORD is with them that fear Him; and His covenant, to make them know it.

טו עֵינַי תָּמִיד, אֶל־יְהוָה: כִּי הוּא־יוֹצִיא מִרְשֶׁת רַגְלִי.

15 Mine eyes are ever toward the LORD; for He will bring forth my feet out of the net.

טז פָּנֶה־אֵלַי וְחַנּוּנִי: כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי.

16 Turn Thee unto me, and be gracious unto me; for I am solitary and afflicted.

יז צָרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ; מִמְּצוּקוֹתַי, הוֹצִיאֵנִי.

17 The troubles of my heart are enlarged; O bring Thou me out of my distresses.

יח רְאֵה עָנְיִי, וְעַמְלִי; וְשֵׂא, לְכָל־חַטָּאוֹתַי.

18 See mine affliction and my travail; and forgive all my sins.

יט רְאֵה־אֵיבֵי כִּי־רַבּוּ; וְשִׁנְאַת חֶמֶס שִׁנְאוּנִי.

19 Consider how many are mine enemies, and the cruel hatred wherewith they hate me.

כ שְׁמֹרָה נַפְשִׁי, וְהַצִּילֵנִי; אֶל־אֲבוֹשׁ, כִּי־חָסִיתִי בָךְ.

20 O keep my soul, and deliver me; let me not be ashamed, for I have taken refuge in Thee.

כא תָּם־וְיֵשֶׁר יִצְרוּנִי: כִּי, קוֹיֶתִיךָ.

21 Let integrity and uprightness preserve me, because I wait for Thee.

כב פְּדֵה אֱלֹהִים, אֶת־יִשְׂרָאֵל-- מִכָּל, צָרוֹתָיו.

22 Redeem Israel, O God, out of all his troubles. {P}

A Few More Tachanun Notes

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כ

הנה בכל דבר אין לחנך באופן שהוא שלא כדון, אפילו כשלא יארע עי"ז שום מכשול. עיין במה שכתבתי בתשובה ביו"ד ח"א סימן קל"ז, שהוא פלוגתא דרבוותא ורוב האחרונים ס"ל כמג"א, שמצוות חינוך היא דווקא כשעושה הקטן באופן שאם היה גדול, היה יוצא ידי חובה. וא"כ כשאפשר, אפילו באופן רחוק, לצאת מכשול, אין לחנך באופן כזה לכו"ע. אבל בעובדא דנפילת אפיים, איכא דפליגי בזה, שאנו נוהגין כה"א שהביא הרמ"א בסימן קל"א סעיף ב', שהוא שיטת הרוקח שהביא הב"י דאין נפילת אפיים אלא במקום שיש ארון, וספר תורה בתוכו. אבל הב"י עצמו, משמע שאינו סובר כן. דהא מסיק, ואני אומר אם קבלה נקבל ואם לדון יש תשובה, ולכן אין לחוש כל כך. וגם איכא דמקילין במקום שיש שאר ספרים, שזה וודאי הא יש במקום שלומדין. ולא שייך לחשוש לשמא גם כשיגדלו יעשו נפ"א אף בלא ס"ת, דעכ"פ הא לא יעשו בלא ספרים, דאף כשלמדו בישיבה נמי לא נפלו אלא דווקא כשאיכא ספרים.

אבל בכלל, אם יש חיוב חינוך לחנך קטנים לנפילת אפיים, אינו ברור. דהרבה מקומות ביוראפ לא נהגו להצריך קטנים בנפ"א, אפילו לאלו קטנים שלמדו כבר בעצמן, וידעו כמה מסכתות. וכן היה בכל המקומות שאני ידעתי מהם, ששם היו גדולי תורה. שלכן אף שבכאן אמעריקא מחנכין את הקטנים גם בנפ"א, יכולין אף לכתחילה לעשות נפ"א גם ביש ספרים הנדפסים. ואין לחוש, דאפילו יעשו כך בגדלות, אין בזה כלום, כיוון דאיכא דסברי כן. ולחוש שמא ישאר כן מנהג בעיר, לא שייך, דהא כשיגדלו ויבואו להתפלל בביהכ"נ שם או בעיר אחרת, הרי יגידו להם שדווקא במקום שיש ס"ת איכא נפ"א. אבל למעשה יש להביא ס"ת לכל זמן הלמודים בהישיבה, אף כשלא יהיה מניין לקה"ת, כיוון שהוא מקום קבוע אף רק לתפילת קטנים. דבשביל תפילה לבד, אף של תינוקות, טוב שיהיה ס"ת, דהרי איכא עדיפות לכל תפילה, שיהיה במקום שאיכא ס"ת.

A model for adults- Repairing sin

ותפילת תינוקות הא חשובה מאד לפני הקדוש ברוך הוא, שהוא הבל שאין בו חטא. וכשיהיה ס"ת ישתדלו גם שיהיה מניין לאיזה ימי קריאה.

בית יוסף אורח חיים סימן קלא

דמהאי עובדא שמעינן **שאין להפסיק בין תחינה לתפילה** וכן כתב בארחות חיים בשם הגאונים שאין לדבר בין תפילה לתחינה דכולה **כעין תפילה אריכתא היא**

Less focus on Simcha aspect

בחנוכה אין נופלים על פניהם דקרינן ביה הלל ויש אוסרים גם במנחה שלפניו בפורים אמר רב עמרם (בסדורו ח"ב סי' עב) שנופלים על פניהם וגאון אחר אמר שאין נפילת אפים בפורים וכן מנהג פשוט אצלנו אך לפניו ולאחריו מותר.

Which Psalm? & the ramifications of a lack of focus

בית יוסף אורח חיים סימן קלא

כתוב בספר הזוהר סוף פרשת במדבר (קכ:) רבי שמעון פתח ואמר (תהלים כה א - ב) אליך יי' נפשי אשא אלהי בך בטחתי וגו' מאי קא חמא דוד לסדרא האי שבחא הכי ובכולהו **שבחי דאלפא ביתא כולהו** שלמין והאי חסרא דלא אית ביה וא"ו אמאי. ואמאי סידורא דא **למנפל על אנפין** לבתר כדאמרן. כיון דעביד צלותיה בעובדא ובמילולא וקשיר קשרא דיחודא ואשתכח על ידיה דמתדבקי עילאין ותתאין. **כדין בעי ליה לבר נש לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותיה בעמידה כאילו אתפטר מעלמא** דהא אתפריש מאילנא דחיי וכניש רגלוי לגבי א"כד"א (בראשית מט לג) ויאסוף רגליו אל המטה דהא

Forgiveness or death.

בליליא אלא כמא דאתפטר מעלמא ודאי ותיקונא דא בעי בכוונה דליבא. וכדין קוב"ה מכפר ליה לחוביה. זכאה הוא בר נש דידע למפתי ליה למריה ברעותא ובכוונה דליבא. ווי למאן דאתי למפתי למריה בליבא רחיקא ולא ברעותא הוא אמר אליך יי' נפשי אשא ולא כל מילוי אלא בליבא רחיקא הוא גרים עליה לאסתלקא מעלמא עד לא מטון יומיו כד אילנא דא אתער בעלמא למעבד דינא. וכד אתי בליבא רחיקא כרוזא קרי (תהלים קא ז) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני כל שכן אי אתי ליחדא שמא קדישא ולא מיחד ליה כדקא יאות זכאה חולקהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי עלייהו כתיב (שם קמ יד) אך צדיקים יודו לשמך וכו' אתי רבי אלעזר ונשיק ידוי אמר אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע מילין אילין די

No falling

שו"ת יחווה דעת חלק ו סימן ז

וגם שהגאון רבי חיים פלאג'י בכף החיים (סימן טז אות יד) תמה על רבים מיראי ה' וחושבי שמו שנמנעים מלעשות נפילת אפים, אלא אומרים המזמור ואבינו מלכנו בלבד, ואינם נופלים על פניהם, ולא טוב עושים וכו'. ע"ש. **אולם כבר פשט המנהג בכל עדות המזרח שלא לעשות נפילת אפים בפועל אלא רק אמירת המזמור ואבינו מלכנו בלי נפילת אפים, משום שעל פי הזוהר (סוף פרשת במדבר) שהוא בבית יוסף (סוף סימן קלא), יש חשש נזק וסכנה למי שנופל על פניו באמירת המזמור הנ"ל, ואינו מכין בו כראוי**

Ashkenazim recite a different passage

מגן אברהם סימן קלא ס"ק ה

וב"י כתב בשם הזוהר לומר מזמור אליך ה' נפשי אשא ומסיים אם אמר אליך נפשי אשא ולא כוון מילוי אלא בליבא רחיקא הוא גרם עליה לאסתלקא מעלמ' עד לא מטין יומיו וכו' ע"ש ונ"ל דמה"ט א"א אותו במדינות אלו

Not all are equal - Written for us

רד"ק תהלים פרק כה פסוק א
ולא נודע אצלנו מפני מה באלו יותר מבאחרים, אלא אם כן נזדמן לו בפיו ברוח הקודש.
ויראה שכל מזמור שנאמר באל"ף ב"ת, לפי גדלו ולפי הדברים הנכבדים הנאמרים בו
נאמר כן.

RSRH - Helps memorize it

A Prayer

רש"י תהלים פרק כה פסוק א
נפשי אשא - אכוון לבי (א)

A gift/deposit from a day laborer

אבן עזרא תהלים פרק כה פסוק א
לדוד אליך ה' נפשי אשא - אמר רבי משה טעם נפשי אשא **כדרך מנחה** כמו וישא (א)
משאות והנכון בעיני שהוא כמו ואליו הוא נושא את נפשו לא לאחר

דברים פרק כד פסוק טו
בְּיוֹמָו תִּתֶּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תִבּוֹא עָלָיו הַשֹּׁמֵשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נָשָׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־יִקְרָא
עָלֶיךָ אֵלֶּי יִקְוֶה וְהָיָה בְּךָ חֶטָּא: ס

The Weight of this Psalm (Sounds like #6) National Prayer- Kina

מדרש תהלים (שומר טוב; בובר) מזמור כה ד"ה [א] [כה, א]
דבר אחר אליך ה' נפשי אשא. זה **דורו של שמד**, שהם נתמשכנו נפשותם על קדושת
השם, שנאמר (וכי) [כי] תשה ברעך (שם/דברים/ כד י)

תהלים פרק כב
אֵלֶיךָ זָעַקוּ וְנִמְלְטוּ בְּךָ בְּטָחוּ וְלֹא־בָּשׁוּ (ו)

Using logic to win our case for repentance?

רד"ק תהלים פרק כה פסוק ב
(ב) אלהי בך בטחתי, ולא באחר, לפיכך תחינתי לפניך אל אבושה, שלא אבושה. **שאם**
לא תתן לי שאלתי הנה יש לי בושתי בבטחוני, וכן הוא אומר (איוב ו, כ): בָּשׁוּ כִּי בָטַח,
(מזמור כב, ו) בך בטחו ולא בושו. ואם תתן לי שאלתי שבטחתי בך שתתננה לי לא
אבוש. אל יעלצו אויבי לי, ולא יעלצו אויבי לי:

I DONT HASHEM TO BE SHAMED
UN? UM

מלבי"ם תהלים פרק כה פסוק ב

:ובעבור תכלית זה אני מבקש אל יעלצו אויבי לי שבזה יגיע חילול ה

Shame while Waiting- Chavakuk and the Jewish Specialty of Patience
Purim Link

להודיע שכל
קוויך לא יבוש
ולא ייכלמו לנצח
כל החוסים בך.

National & Personal beyond Dovid- Constant Redak approach

רד"ק תהלים פרק כה פסוק ג

גם כל קוויך לא יבוש. לא עלי לבדי אני מבקש שלא אבוש, אלא גם על כל יראי (ג)
שמך שְׁמִיָּהּ לך. יבשו הבוגדים ריקם, אבל אותם האנשים שהם בוגדים בי וביראיך
ריקם וחינם, אותם יבושו מסברם, כי אין סברם ובטחונם בך. ובדרש (שו"ט): גם כל
קוויך, אלו ישראל. אמר דוד, בשעה שאני עומד בתפלה לפניך, עלי ועל עמך ישראל
אני מתפלל. אל תהי תפילתי מאוסה לפניך, מפני שעני כל ישראל תלויות בי ועיני
תלויות בך, אם אתה שומע תפילתי כאילו שמעת תפלתם

The Shame theme

Chanuka Gelt & Belzer/MA explanation

The Shame Trap

ספר אורחות צדיקים שער הבושה 10.

יש מתבייש אם יימנע מן העבירות, כגון שנהגו אנשי עירו בעבירות ידועות, כגון
להסתכל בנשים וכיוצא בזה משאר העבירות, ומביישים את הנמנע מזה
ומתלוצצים על מי שאינו הולך בדרכיהם - בזה צריך להתחזק לסבול הבושה,
וצריך למנוע מן העבירות, אף אם יביישוהו עבור מניעתו. וכן יש מתבייש אם
מקיים מצוות שלא נהגו העולם לקיימן, והמקיים מצוות שלא נהגו העולם
מביישים אותו וצוחקים עליו - כל זה צריך לסבול ולקיים המצוות. ואין להניח
שום מצוה עבור הבושה, כי צריך להתבייש לפני הבורא, יתברך, שציוה על
המצוות. כי זה דבר ברור, שעבד המלך לא יעזוב מצות המלך, גם אם יסבול
בושה גדולה מן העולם השוחקים עליו בעשותו מה שציוהו אדוניו ומי שאינו
סובל הבושה במקום המצוה, ומתבייש לעשות המצוה, ועוזב דרך הטוב עבור
הבושה, זו הבושה רעה מאד.

R Breur and German Lulav story

Pasuk 4 as the focus of Tachanun**HASHEM AS FRIEND, TEACHER & Mentor- DESPERATE Call post Tefilla**

שמות פרק לג פסוק יג
 וְעֵתָּה אִם־נָא מְצֹאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת־דִּרְכְּךָ וְאֶדְעֶךָ לְמַעַן אֶמְצֹא־חַן בְּעֵינֶיךָ
 וְיִרְאַה כִּי עִמָּךְ הִגִּי הַזֶּה:

אבן עזרא תהלים פרק כה פסוק ד
 דרכיך - הם דרכי השם והתולדת שברא בדרך חכמה (ד)
 ואורחותיך - על יד הנביא והם הארחות שצוית

GENERAL RULES & Specific Applications

Tome Devora on every desk

Acting - not saying

מלבי"ם תהלים פרק כה פסוק ד
 הם הדרכים הכוללים שבהם תנהיג את עולמך כגון הרחמים והחנינה ארך אפים ורב חסד, תודיעני למען אתנהיג בהם, כמ"ש והלכת בדרכיו מה הוא רחום וכו', וארחותיך למדני הם הפרטים המתפרדים מדרך הגדול, שיתנהג ה' בעתים פרטים ובמקומות פרטים ובאנשים יחידים, וכן לדעת איך יתנהג האדם בעתים ובענינים פרטיים שילוז לפעמים מדרך הכולל, כמו להתאכזר נגד רשעים ולהתגאות ולעוז כנגדם וכדומה שזה צריך לימוד

שמות פרק לג פסוק יח
 וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי נָא אֶת־כְּבֹדְךָ ה' הַדְרִיכֵנִי בְּאַמְתְּךָ, וְלִמְדֵנִי --- כִּי־אַתָּה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 אוֹתְךָ קוֹיִתִּי, כָּל־הַיּוֹם

5 Guide me in Thy truth, and teach me; for Thou art the God of my salvation; {N}
 for **Thee do I wait (hope) all the day.**

Ledovid HAsheM ORI!!

First step is "getting to know" nature

רד"ק תהלים פרק כה פסוק ה
 הדריכני באמתך, והוא אמיתת מציאותו. אמר בשאלה ראשונה הודיעני, שהיא (ה) חכמה שיוכל האדם לדעת אותה, והיא חכמת הטבע, וממנה ידע האדם הבורא, כי היא כסולם לידיעת חכמת האלהות, וממנה ידע האדם הבורא, מה שיוכל לדעת והוא גוף, אבל אמיתת מציאותו כמו שתשיג הנפש לא יוכל לדעת בעודו גוף, כמו שאמר (שם)

פסוק כ): כי לא יראני האדם וחי, לפיכך אמר הדריכני באמתך, **כאדם המדריך הנער**
ללכת מעט מעט עד שירגיל וילך מעצמו. וכן פירוש ולמדני, הרגילני, כמו הדריכני
The desire for understanding

מלבי"ם תהלים פרק כה פסוק ה
רק אותך קויתי כל היום שאתה תכלית תקותי, וכל יתר הדברים שאבקש הוא רק
 שיהיו אמצעים להשיג אותך ולעבדך שהוא תכלית תקותי, כמ"ש אליך ה' נפשי אשא

Hashem has been here forever

רש"י תהלים פרק כה פסוק ו
 כי מעולם המה - מימות אדם הראשון שאמרת לו ביום אכלך ממנו מות תמות (ו)
 (בראשית ב') ונתת לו יום משלך שהוא אלף שנים

TESHUVA IS THE GOAL

רד"ק תהלים פרק כה פסוק ז
 חטאות נעורי ופשעי אל תזכר. ופירוש: אותם שבימי נעורים יקראו חטאות, שלא (ז)
 שלמה דעת האדם ואין שם פשע, כי הפשע הוא המרד. וכשיהיה האדם מזיד בבואו
בימים מעשרים שנה ומעלה שהוא בדעתו, יקרא פושע, כי הוא מכיר ויודע ועובר
 המצוה, הרי הוא מורד באדון המצוה אותו. כחסדך זכר לי אתה, והתפלל על כולם
 שלא יזכור לו האל לא זה ולא זה, אלא יזכור לו חסדיו ויגמלהו כחסדו ולא כמשפטו.
 למען טובך ה', לא למעני אלא למען טובך וחסדך שאתה טוב וסלח

Who was first to repent? Reuven?

הבא לטהר מסייעין לו, (שבת קד)

Relationship to free choice?

Removing the Roadblocks

רמב"ן דברים פרק ל
 ומל ה' אלהיך את לבבך - זהו שאמרו (שבת קד א) הבא לטהר מסייעין אותו, (ו)
 מבטיחך שתשוב אליו בכל לבבך והוא יעזור אותך. ונראה מן הכתובים ענין זה שאומר,
 כי מזמן הבריאה היתה רשות ביד האדם לעשות כרצונו צדיק או רשע, וכל זמן התורה
 כן, כדי שיהיה להם זכות בבחירתם בטוב ועונש ברצותם ברע. אבל לימות המשיח,
 תהיה הבחירה בטוב להם טבע, לא יתאוה להם הלב למה שאינו ראוי ולא יחפוץ בו
 כלל. והיא המילה הנזכרת כאן. כי החמדה והתאוה ערלה ללב, ומול הלב הוא שלא
 יחמוד ולא יתאוה. וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון,
 שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות ולא היה לו ברצונו דבר והפכו, כמו שפירשתי
 בסדר בראשית (ב ט)

**** 3x's a Day - Tefilla Gets us there

רמב"ן דברים פרק ל
 וטעם כי המצוה הזאת - על כל התורה כולה. והנכון, כי על כל התורה יאמר (יא)
 (לעיל ח א) "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום", אבל "המצוה הזאת" על התשובה
 הנזכרת, כי והשבות אל לבבך (בפסוק א) ושבת עד ה' אלהיך (בפסוק ב) מצוה שיצוה
 אותנו לעשות כן. ונאמרה בלשון הבינוני לרמוז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן.
 והטעם, לאמר כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל ה'
 ולעשות ככל אשר אנכי מצוך היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך
 מאד לעשותו בכל עת ובכל מקום
 וזה טעם בפיו ובלבבך לעשותו - שיתודו את עונם ואת עון אבותם בפייהם, וישבו
 בלבם אל ה', ויקבלו עליהם היום התורה לעשותה לדורות כאשר הזכיר (לעיל פסוק ב)
 אתה ובניך בכל לבבך - כמו שפירשתי (שם)

Being Straight is being Flexible

רד"ק תהלים פרק כה פסוק ח

טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך. לפי שהוא טוב וישר לא ימאס החוטאים, (ח)
 אלא אם ירצו לשוב יקבלם ויורה אותם דרך הישרה

אלשיך על תהלים פרק כה פסוק ח

טוב וישר ה' כו'. יש אמרו כי טוב הוא לפנים מן השורה, וישר הוא השורה בלבד, אך (ח)
 חכמינו ז"ל אמרו (עי' ב"מ טז ב) על פסוק (דברים ו יח) ועשית הישר והטוב זו לפנים
 משורת הדין

Humility & the move away from certainty

רד"ק תהלים פרק כה פסוק ט

(ט) ידרך ענוים במשפט. אותם הנכנעים ושבים מחטאם ידריכם במשפט, יפתח להם
 דרך התשובה ויכין לבם לדעת משפטי האל ודרכיו, וזהו: